

NORGES HØYESTERETT

Den 8. mai 2017 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Webster, Falch og Bergh i

HR-2017-888-U, (sak nr. 2017/603), sivil sak, anke over beslutning:

(advokat Silje Elisabeth Stenvaag)

A

(advokat Sigrid Broch)

B

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om dekning av sakskostnader etter vergemålsloven § 19 annet ledd første punktum er begrenset til den offentlige salærsatsen.
- (2) De ankende parter er foreldre til C, født 00.00.2004. Fylkesmannen i Oslo og Akershus traff 2. august 2015 midlertidig vedtak om fratakelse av foreldrenes vergemål og oppnevning av ny verge for C i medhold av vergemålsloven § 61 første ledd første punktum, jf. § 19. Vedtaket var blant annet begrunnet i at foreldrene skal ha brukt beløpet som Norsk Pasientskadeerstatning hadde tilkjent C i erstatning for skader som ble påført ham under fødselen, på en måte som ikke kom C direkte til gode. I tråd med vergemålsloven § 61 fjerde ledd brakte Fylkesmannen i Oslo og Akershus deretter vedtaket inn for Nedre Romerike tingrett ved stevning 19. august 2015.
- (3) Ved Nedre Romerike tingretts dom 4. april 2016 ble B og A fratatt vergemålet for C. Foreldrene anket dommen til Eidsivating lagmannsrett. Ved Eidsivating lagmannsretts dom 8. mars 2017 ble Fylkesmannen i Oslo og Akershus' begjæring om fratakelse av foreldrenes vergemål for C ikke tatt til følge.
- (4) Ved brev 22. februar 2017 til Eidsivating lagmannsrett fremmet B og A ved deres respektive prosessfullmektiger krav om dekning av fullt advokatsalær utover de offentlige salærsatser, samt utlegg i henhold til vedlagte fakturaer og timelister. Kravet ble fremmet i medhold av vergemålsloven § 19 annet ledd første punktum.

- (5) Eidsivating lagmannsrett ved rettens leder i saken traff beslutning 8. mars 2017 om at domstolen ikke kan dekke sakskostnader utover den alminnelige salærsatsen med hjemmel i vergemålsloven § 76, jf. § 19. Det ble samtidig vist til at partene har krav på fri sakførsel ved analogisk anvendelse av rettshjelploven § 16 første ledd nr. 5, og opplyst om at salæroppgavene vil bli behandlet når det er søkt om fri sakførsel etter reglene i rettshjelploven og arbeidsoppgave er korrigert i tråd med dette.
- (6) *B og A* har anket avgjørelsen til Høyesterett, og har i korte trekk anført:
- (7) De private parter har krav på at staten dekker alle kostnadene ved saken i medhold av vergemålsloven § 19 annet ledd første punktum. Regelens ordlyd er klar og innebærer ingen begrensninger i statens kostnadsansvar. Regelen må tolkes dithen at partene har krav på dekning av fullt advokatsalær i henhold til avtale mellom advokat og klient.
- (8) Det er ikke tilstrekkelige holdepunkter for at advokatsalæret skal begrenses i tråd med reglene om fri sakførsel i rettshjelploven og den offentlige salærsats, slik som lagdommeren har lagt til grunn. Det pekes på at rettshjelploven er av subsidiær karakter, og at rettshjelploven § 16 anses å gi en uttømmende opplisting av sakstyper. Bestemmelsen skal normalt ikke tolkes analogisk eller utvidende.
- (9) Prinsippet om fritt advokatvalg forutsetter krav til klarhet og forutsigbarhet om dekning av sakens kostnader i lovverket. Legalitetsbetraktninger taler imot en analogisk anvendelse av reglene om fri rettshjelp i de private parters disfavør.
- (10) Det er nedlagt slik påstand:

"Lagmannsrettens beslutning om fremsatt salærkrav datert 8. mars 2017 oppheves."

- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at det er anket over en beslutning fra lagmannsretten, og ankeutvalget kan da bare prøve om retten har bygd på uriktig generell lovforståelse, og om avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig, jf. tvisteloven § 29-3 tredje ledd.
- (12) Anken retter seg mot lagmannsrettens forståelse av vergemålsloven § 19 annet ledd første punktum sammenholdt med vergemålsloven § 76. Retten fant som nevnt at vergemålsloven § 76, jf. § 19, ikke gir domstolen hjemmel til å innvilge fri sakførsel, og at et krav om dekning av fri sakførsel må fremmes etter reglene i rettshjelploven.
- (13) Av vergemålsloven § 19 første ledd første punktum følger at "[h]vis hensynet til den mindreåriges beste tilsier det, kan retten etter begjæring fra fylkesmannen eller fra den andre vergen frata en som har foreldreansvar, vergemålet". Av bestemmelsens andre ledd første punktum følger at "[n]år saken reises av fylkesmannen, bærer staten alle kostnadene ved saken". Det er ikke angitt i § 19 etter hvilke regler staten skal dekke kostnadene.
- (14) I vergemålsloven § 76 er det imidlertid gitt en mer utfyllende regel om kostnadene ved saker for domstolene etter loven. Av første ledd følger at staten bærer alle kostnader ved saken når ikke annet følger av særskilt lovbestemmelse. Av annet ledd følger:

"Retten skal gjøre den som en sak om fratakelse av den rettslige handleevnen gjelder, oppmerksom på retten til å få oppnevnt advokat på det offentliges bekostning, jf. rettshjelpsloven § 16."

- (15) Dette må forstås slik at statens dekning av kostnader som er omfattet av § 76, skjer etter

reglene i rettshjelploven.

- (16) Rettshjelploven § 16 første ledd gir regler for innvilgelse av fri sakførsel uten behovsprøving. Etter første ledd nummer 5 gjelder dette blant annet "den som er begjært fratatt rettslig handleevne, eller som begjærer et vedtak om fratakelse av rettslig handleevne opphevet etter vergemålsloven". Direkte gjelder bestemmelsen bare personer som fratras egen rettslig handleevne, ikke personer som fratras vergemål for barn.
- (17) Rettshjelploven § 16 første ledd opplister sakstyper hvor fri sakførsel skal innvilges uten hensyn til søkers inntekt og formue. Bestemmelsen ble innført i rettshjelploven ved lovrevisjonen i 2005, med ikrafttredelse 1. januar 2006. Ved revisjonen var det et siktemål å samle alle sakstyper som etter gjeldende praksis kvalifiserte til fri rettshjelp, og angi disse positivt i loven, jf. Ot.prp. nr. 91 (2003–2004) side 29–30. At saker etter vergemålsloven § 19 ikke er nevnt i rettshjelploven § 16, taler derfor isolert sett for at sakskostnader etter § 19 skal dekkes av staten etter andre regler enn rettshjelploven.
- (18) Av utredningen om vergemålsloven, NOU 2004: 16 Vergemål, fremgår det imidlertid at det var tilsiktet samme løsning for sakskostnader etter §§ 19 og 76. Av lovutkastet § 2-3 – som er blitt lovens § 19 – fremgår det at behandling av saker etter § 2-3 blant annet skulle følge reglene i forslaget § 4-7 syvende ledd – som er blitt lovens § 76. Det er derfor klart at vergemålsutvalget mente at uttrykket "staten bærer alle kostnadene" skulle ha det samme innholdet i de to bestemmelsene.
- (19) I Ot.prp. nr. 110 (2008–2009) ble ordlyden i lovutkastet § 2-3 endret, uten at det fremgår at man tilsiktet at statens kostnadsdekning i disse sakene skulle følge et annet regelsett. Kommentarene til vergemålsloven § 19 på side 37 inneholder ingen veiledende uttalelser om statens ansvar for sakskostnadene. Hadde man i proposisjonen sett for seg at det skulle være forskjellige regler for statens dekning av sakskostnader for saker etter § 19 og § 76, ville det vært å forvente at det var kommentert i forarbeidene. Tilsvarende ville man kunne forvente en nærmere begrunnelse hvis proposisjonen mente å gi en annen ordning for sakskostnader enn den vergemålsutvalget hadde foreslått.
- (20) På denne bakgrunn finner ankeutvalget at krav om dekning av fri sakførsel må fremmes etter reglene i rettshjelploven etter analogi av rettshjelploven § 16. Anken må dermed forkastes.
- (21) Avgjørelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Anken forkastes.

Ingvald Falch
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)

Riktig utskrift: